

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravnštvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“, Poljske ulice št. 10.

Jakob Gallus.

(Studije o njem; podaja J. Mantuani.)

(Dalje in konec.)

Tretji oddelek o binkoštih ima šte. (56 — 70), torej 15 komadov, in to: 3 številke za 8 glasov, 3 številke za 6 glasov, 4 številke za 5 glasov, 5 (9) številke za 4 glase. S tem je končan drugi del.

Tretji del ima naslov kot prvi in drugi; letnica je kot v drugem delu 1587, a to je izdal uže „*cum gratia et privilegio sac. caes. Maiestatis.*“ — S tem privilegijem nismo prav na čistem. Tu je ponatisnen le deloma in slove za deset let; a registrovan prepis v c. kr. dvornem in družbinskem arhivu, (kamor sta mi pristop omogočila gg. derž. arhivar Felgel in prof. Dr. Schrauf) ima izrečno „*ad sex annos.*“ To mi bode drugodi razpravljati. Predgovor velja „*Amplissimis consulibus, senatoribus, patriciis, civibus, maecenatibus eximius.*“ Za predgovorom pa je za vsakega „cecilijanca“ in „nececilijanca“ prezanimiva „*instructio ad musicos.*“ Tudi o tej bom govoril drugodi obširneje.

Za tem je spet kazalo. Tretji del obsega 57 številke v dveh oddelkih.

Prvi oddelek ima pesmi (motete) za praznike sv. trojice in sv. Rešnjega telesa v 26 številkah in sicer: 5 (6) številke za 8 glasov, 1 (4) številke za 7 glasov, 8 številke za 6 glasov, 6 (8) številke za 5 glasov, 6 številke za 4 glase.

Drugi oddelek obsega motete za posvečenje cerkvá, in potem od 3. nedelje po binkoštih do adventa v 31 številkah (št. 27 — 57) in sicer: 1 številko za 16 glasov, 1 številko za 12 glasov, 7 (9) številke za 8 glasov, 1 številko za 7 glasov, 6 (8) številke za 6 glasov, 5 (10) številke za 5 glasov, 10 številke za 4 glase. S tem je bilo cerkveno leto preskrbljeno; te tri dele sklepa na koncu spet stihotvor „*Ecclesiae*“ v 16 verstah. — Vsak glas je posebej tiskan v enem zvezku; ker je največ osmeroglasnih glasbotvorov, imamo osem zvezkov, a vsak razdeljen je v tri oddelke, kot smo zgoraj povedali. Le 10-, 12-, 16- in večglasni glasbotvori imajo po več glasov v enem zvezku. — Izdaja je potem nekoliko zastala.

Kajti četrti del z istim naslovom kot prvi trije prišel je na svetlo še le leta 1590. Predgovor velja v tem oddelku „*Ambrosio Dei providentia ab-bati Zabrđovicensi.*“ Ta predgovor je pa pisan 1. januarja 1591., torej dobrih 6 mesecev pred smrtjo našega rojaka. Ta četrti in zadnji del te res genijalno sestavljene zbirke obsega 144 komadov in se deli v 5 od-delkov, koje bodemo zaradi krajšega poznamenjanja označili z rimskimi številkami.

I. O Devici Mariji. 6 številka za 8 glasov, 2 številki za 12 glasov.

II. O apostolih in evangelistih. 1 številka za 12 glasov, 7 številka za 8 glasov.

III. *Commune martyrum.* 1 številka za 12 glasov, 7 (8) številka za 8 glasov.

IV. *Commune de confessoribus.* 1 številka za 12 glasov, 5 številka za 8 glasov.

V. *De sanctis virginibus et matronis.* 2 številki za 8 glasov.

Razven teh ima potem še vsak oddelek:

I. 10 številka za 6 glasov. 7 (8) številka za 5 glasov, 7 (8) številka za 4 glase.

II. 8 številka za 6 glasov, 9 številka za 5 glasov, 8 številka za 4 glase.

III. 7 (9) številka za 6 glasov, 8 (9) številka za 5 glasov, 7 (8) številka za 4 glase.

IV. 7 (8) številka za 6 glasov, 6 številka za 5 glasov, 9 (11) številka za 4 glase.

V. 5 (7) številka za 6 glasov, 6 (7) številka za 5 glasov, 6 številka za 4 glase.

Kot imponzanten sklep pa nahajamo ob koncu še 4 umotvore, koje sam naziva „*psalmi triumphales.*“ Prva dva sta osmeroglasna, za dva zbora; zadnja dva sta pa za 24 glasov. Eden je 149. „*Cantate Domino*“ drugi 150. „*Laudate Dominum.*“ Razdeljena sta po štiri šesteroglasne zборе; razdelitev glasov je pri obeh enaka.

I.	zbor	ima	2	Cant.	2	Alt.	1	T.	1	B.
II.	„	„	2	„	2	„	1	„	1	„
III.	„	„	1	„	2	„	1	„	2	„
IV.	„	„	1	„	1	„	2	„	2	„

Pri petji začenja prvi zbor s prvim verzom; ob koncu zastavi II. zbor z drugim verzom — sam, brez prvega; — potem pride tretji zbor sam, za njim četrti, in ko ta konča svoj verz poje vsih 24 gla-sov. Oba psalma spravil sem v partituro, takt in moderne ključe; upajmo da bomo tudi čuli, kako doni ta orjaški umotvor. Delo spartovanja bilo je silno mučno, ker je v izdaji — sevé edini izdaji — več tiskarskih po-greškov; nedostaje namreč več pavz po različnih mestih, na kar opozar-jam vse one, ki bi morebiti kedaj bavili se s tem. —

Tu podam še pregledno sestavljena števila godbotvorov v tej zbirki.

D e l	Številka v knjigi	Številka, če štejemo posamezne dele ene pesmi
I. 1586	103	126
II. 1587	70	90
III. 1587	57	72
IV. 1591	144	157
Skup	374	455

Razven tega imajo še posamezne knjižnice posamične glasove tega ali onega umotvora Gallusovega. Škotska knjižnica na Dunaji ima „*Passio*“ iz drugega dela tega „*Opus musicum*“ v rokopisu. Samostan pri Pragi, Břewnov ima nekatere glave istega „*Op. mus.*“ Novejših izdaj in prepisov ravno ni malo, a večjidel iste stvari. —

Zdi se, da je ta „*Op. mus.*“ bil zelo razširjen; v Nemčiji sem ga dobil največkrat, ima ga n. pr. Vratislava, Königsberg, Grimma, Brandenburg, Berlin, Zwickau, Augsburg, München i. t. d.

Da precej tu omenim še o njegovih mašah (tiskanih), da sem jih našel v Monakovem (popolno), Berolinu, Königsbergu, Vratislavi (brez alta), Grimma, Pirna, sevė razven na Dunaji, ker sem jih najprej izteknil. S tem upam, da sem povoljno odgovoril gg. vprašalcem v „Cerkvenem Glasbeniku“ (m. avgusta, 1889. št. 8. letnik XII. Str. 64).

2. Na Nemškem.

Med tem, ko je izdajal Gallus svoj veliki „*Opus musicum*“ je pa tudi druge stvari dajal tiskati.

L. 1587 komponiral je — kolikor sem dosedaj dognal — jedino nemško pesem, koja je dandanes pri protestantski službi božji tako znana in čislana, kot njegov slavnoznan „*Ecce quomodo*“ pri nas. Pesem slove: „O Herre Gott, in meiner Noth ruff ich zu dir“ etc. Natisnena je v D-Nicol. Selneccer-jevi knjigi: Christliche Psalmen | Lieder, vnd Kirchengesenge, In | welchen die Christliche Lehre zusam gefasset vnd erkleret wird | etc. na str. 163 in 164 „Tröstliche Lieder“.

O tej pesni so se nemški učenjaki mnogo prepirali in se še. Starejši hymnologi jo pripisujejo (tudi tekst) Gallusu. Nekteri izmed novejših se temu protivijo, in jo pripisujejo Selneccerju. A vse pesni Selneccerjeve imajo šifro D. N. S. (Dr. Nic. Selneccer); ta je pa nima. To je vsekako uvaževanja vredna stvar. Tudi o tem bom na prikladnejšem mestu obsirnejše poročal in govoril. — Tukaj omenjeno izdajo imel sem v roci v Monakovem v kr. dvorni in državni knjižnici. Pesem, komponirana za 4 glase je še večkrat po poznejših izdajah natisnjena in vsprejeta tudi v druge, osobito protestantske pesmarice. Jaz jo imam v prepisu iz navedene knjige.

Nekako v istem času (1586), ali še pred, izdal je glasbotvor z naslovom „*Undique flammatis Olomucum sedibus arsit.*“ Žal, da se od tega ni ohranilo več nego en sam list tenorjev, kojega hrani zavod za cerkveno glasbo (Institut für Kirchenmusik) v Vratislavi. Zanimiv pa je ravno ta list zaradi tega, ker nam je ohranjen téma njegove maše, kot smo jo navéli zgoraj. Ker se Gallus tudi pri porabi danih tém drži števila glasov, smemo sklepati, da je bil „*Undique flammatis Olomucum sedibus arsit*“ sedmeroglasen. Gotovo je, da je bil ta umotvor gotov pred l. 1580., ker je takrat uže služil kot téma prvi maši. — Leta 1589. in 1590. izdal je prvi del svojih madrigalov. V predgovoru opravičuje najprej, zakaj da poje i posvetne pesmi „*quod . . . artium Artifex mihi credidit, talento nullo non gratificari discupio.*“ Pravi nadalje, da se uže tri leta bavi s cerkvenim petjem, in da je uže nekaj dal na svitlo, „*quae cantantur et audiuntur prope quotidie*“, in da s tem ustreza le prošnji od več strani; „*damus aliquid studio animoque amicorum.*“ Teh pesmi ne imenuje madrigalov, kot je to v navadi bilo. „*Latinam, linguarum reginam in hoc genere pene desertam video.*“ . . . „*et madrigalium loco . . . hunc cantum MORALIA inscribo, sicque ut deinceps vocentur opto*“ . . .

Naslov je:

QVATVOR VOCVM LIBRI | HARMONIARVM MORALIVM | QVIBVS HEROICA, FACETIAE, NATVRALIA, | QVODLIBETICA, TVM FACTA FICTAQVE POETICA etc. | ADMIXTA SVNT. | Nunc primum in lucem editus. | AVTHORE Jacobo Hándl. | CANTVS. | PRAGAE, TYPIS NIGRINIANIS. | Anno MDLXXXIX.

Po naslovu predgovor „*suis musicaeque amicis.*“ — Vse delo ima 53 glasbotvorov (ozirno 58, ker imajo nekteri po dva dela) v treh knjigah.

I. knjiga ima 14 števil (1—14), izdana l. 1589.

II. knjiga. Naslov kot pri prvi, le „*PRAGAE, Excudebat Georgius Nigrinus.* | Anno MDXC (1590). Ta obsega 19 števil (25—33).

III. knjiga ima ravno tak naslov kot druga. Obsega pa 20 števil (34—53).

Vse skladbe tega dela so, kot uže naslov pravi, čveteroglasne. Pristno izdajo imajo: v Vratislavi, (zavod za cerkveno glasbo) žalibog, nepopolno; zgubil se je tenor.

Popolno ima občinska šola (Rathsschulbibliothek) v Zwickavi na Saškem. Tu nisem imel knjige v roci, ker je bila založena; knjižnica se ravno urejuje.

1589. leta umrl je v zabrdoviškem samostanu Gašpar Schoenauer, koji je bil posebno naklonjen in v vsakem obziru mecén našemu rojaku. Na njegovo mesto prišel je drug mecén in znanec Gallusov.

Prvemu je zložil:

EPICEDION HARMONICVM | PIAE ET NVNQVAM INTERMORITVRAE MEMORIAE, CASPARI ABBATIS ZABRDOVICENSIS AC SVILOENSIS VIRI VITAE INTEGRITATE, DOCTRINA ET ELOquentia praestantissimi, Musarum moecenatis aequae devotissimi ut vigilantissimi | quiete I. ianuarii, anno ultimae patientiae 89. Vita functi. | ADMODVM REVERENDO |

VIRO DOMINO AMBROSIO TELECZENO, | ABBATI ZABRDOVICENSI, LEGITIMO ILLIVS SVC | cessori et c. Domino amico meo instar patroni cum observantia honorando etc. | solatii loco offert et dicat | IACOBVS HANDL, GALLVS DICTVS C. | CANTVS | PRAGAE, EXCVDEBAT GEORGIVS NIGRINVS. | Anno M.DLXXXIX.

Potem sledi predgovor, koji precej na široko opisuje življenje umrlega opata Gašparja in se natanko ujema z rokopisom iz 17. veka „*Annales Zabrdovicenses*“ iz Ceronijeve zbirke v deželnem arhivu v Brnu. Za tem „*Eteostichon*“ in potem glasbotvor v 3 delih:

I. del, osmeroglasen, opeva z žalostjo smrt ranjkega opata;

II. del, osmeroglasen, čestita novemu opatu („*legitimo successori gralemur ovantes*“.)

III. del, čveteroglasen, opominja novega opata nekako na njegove dolžnosti do cerkve in do sveta; (*Ambrosi delecte Deo etc.*) opominja ga da naj bo tudi za cerkveno glasbo v pravem pomenu besede „*Ambrosius*“. — Konec tega III. dela je rokopisno izpopolnjen. Nahaja se — jedini eksemplar! — v zavodu za cerkveno glasbo v Vratislavi in je s pred omenjenim *Lib. I. Harmoniarum moralium* skupaj vezan.

Kot smo uže pred omenili, baval se je Gallus prav do konca svojega plodnega življenja z izdajo velike cerkvene zbirke. Drugih za tisk pripravljenih umotvorov svojih ni mogel izdati, ker mu je nemila smrt 12. julija 1591. l. prestrigla življenje, gotovo na neboljšljivo kvar našemu narodu in vsej glasbeni umetnji. Zdi se, da je zapustil svoje premoženje, kolikor ga je bilo, in vse pravice bratu svojemu, Jurju. Vsaj popis zapuščine v muzikalijah vršil se je v prisotnosti njegovi. Iz tega je tudi lažje umevno, da ga pri prihodnji izdaji njegovih del zastopa ta rečeni brat v predgovoru.

1596 torej je prišel en zvezek novih madrigalov na svitlo z naslovom:

MORALIA | IACOBI HANDL | CARNIOLI MUSICI PRAESTANTISSIMI, QVINQVE, SEX ET OCTO VOCIBVS | CONCINNATA, ATQVE TAM SERIIS QVAM FESTI | vis centibus voluptati humanae accommodata, & nunc | primum in lucem edita. | TENOR. | Cum gratia & privilegio Imperiali od annos decem. | NORIBERGAE, | In officina Typographica Alexandri Theodorici. | MDXCVI. | (1596).

Na obratni strani je stihotvor o smrti Gallovi v 17 vrstah od znanega cesarskega venčanega pesnika M. Jurija Kurolida a Karlsperga.

Na to sledi predgovor „*Amplissimo celeberrimoque veteris Pragae senatui, viris nobilissimis et clarissimis, dominis et patronis meis, honore ac observantia dignissimis*“ od brata skladateljevega, Jurija. Ondi pravi: „*... facinus, germano amore indignum putavi, si lucubrationes fratris interire, opusque a multis desideratum, oblivione sempiterna aboleri paterer;*“ in kmalo potem: „*me ipsius germanum et heredem*“ ... in „*ego supremam illius voluntatem exequor* ...“ Tudi brat se podpisuje „*Georgius Handelius, Carniolus.*“

Knjiga obsega 47 glasbotvorov in sicer:

Št. 1—10 za 8 glasov; št. 11—29 za 6 glasov; št. 30—47 za 4 glase.

To delo sem do pičice prepisal v Augsburgu; ker pa tudi tukaj ni vseh glasov, dopolnil sem 1. tenor in 1. bas iz eksemplarja, kojega ima knjižnica viteške akademije v Liegnitz-i na Pruskem, in sicer popolno ohranjenega. Ravno sem pri delu, da spravim te umotvore v nove ključe, takt in v našo menzuro, in upam da bo zadonelo nekaj prekrasno divnih madrigalov pri velikem koncertu, kojega napraviti ali prirediti se je „Glasbena Matica“ v očitnosti zavezala. Razven dveh navedenih knjižnic imate popolne iztise tudi stanovska knjižnica v Cassel-u in občinska knjižnica v Zwickavi (na Saškem).

Toliko je ohranjenih pristnih tiskovin, kolikor sem jih sam videl in imel v rokah. Na poročila se ni zanašati; skušnija uči, da se mnogokrat na tako prilična vprašanja zeló malomarno in lehkomišeljeno odgovarja; tako n. pr. sem dobil iz Augsburg-a pred poročilo; a ko sem prišel tje, uveril sem se, da „*Moralia*“ nimajo vseh glasov; sreča je bila, da sem šel na Saško in na Prusko šele potem, kjer sem mogel dopolniti svoje prepise.

Rokopisna ostalina.

Nemogoče bi bilo, vse rokopisne zaklade, osobito nemških knjižnic opisati, če tudi le površno. Tega pa tudi ni potreba; najbolj avtentična za nas je gotovo vsaka tiskana skladba; kolikokrat da se po rokopisih ponavlja, na tem nam ni, če imamo glasbotvor tiskan pred seboj. To velja namreč o skladbah Gallusovih, ktere so večinoma, kot sem se prepričal šele iz tiskanih eksemplarjev prepisane. Za motete velja ta trditev, skoraj bi rekel, brezpogojno; drugače pa je z mašami.

Brez dvojbe je Gallus zložil več maš, nego tiskano šestnajstvorico. To nam pové uže naslov: „*Selectiores quaedam missae*“.

Netiskanih stvari dobil sem kot sledi.

V Pragi ima c. k. vseučiliščna knjižnica husitsk rokopis, pisan pred l. 1578; kajti tega leta bil je uže vezan. Vse je pisano od ene roke, in kot se zdi, tudi drugo za drugim v istem času. Knjiga je iz zbirke Jana Trojana-Turnowskega (sign. XI. B. 1. a b c). Žal da nedostaje tenorja. Na listih 281 (Alt) 286 (Bas) in 196 (Disk.) je ena maša Galova za 4 glase, super „*Levavi oculos meos*“.

Vratislavška mestna knjižnica ima v rokopisu preko uže tiskanih tudi netiskane maše in sicer:

1.) *Missa „Adesto dolori meo“*. Fol. 113 rokopisa od l. 1599., pisanega od Samuela Butschky-ja. — Partitura je v tabulaturi.

2.) *Missa „Apri la fenestra“* v rokopisu iz konca 16., in začetka 17. veka. Dovršen je l. 1629. Ima 6 glasov, sop. (= disc.) alt, 2. ten., bas, VI. voc. Številko ima v rokopisu 24.

3.) *Missa „Jam non dicam vos servos“* v rokopisu Simona, licencijata Olsenskega l. 1597 dovršenem. 4°. stran 110. šte. 20.

4.) *Missa 4 voc.* v rokopisu Butschkyjevem, št. 43. Ta maša je lahko natisnena; žal, da si nisem zabelježil téme, da bi mogel primerjati; za sedaj ne morem natančneje poročati.

Vratislavška knjižnica je sploh na rokopisih zelo bogata; ondi dobil sem v 24 rokopisih ne manj kot 116 števil, sevé večjidel uže tiskanih.

„*Veni sancte*“ za 4 glasove sem omenil uže pred, in čitatelji Glasbenika se bodo še spominjali male pravdice, ki se je vršila zaradi te motete. —

Monakovska kralj. državna in dvorna knjižnica ima 12 rokopisov, à le uže tiskane stvari. Isto tako je Berolin, Zwickau, Cassel, Brandenburg, Grimma, Eichstaedt, Lignitz, Görlitz, Brieg, Glogau, Stettin, Angermünde in tudi Ratisbona dobro založena s prepisi — a vse iz tiskanih virov.

Omenjati mi je le še dvojih meni znanih glasbotvorov kojih eden se nahaja v Schoendorfovi zbirki od l. 1610. na str. 6. „*Chimarrae tibi io*“. (Jacob Chimarraeus bil je miloščinar cesarja Rudolfa II., pozneje prošt Litomeriški, sočasnik Gallov in tudi dobro izveden v glasbi.) Drugodi ni nikjer natisnen.

Drugi se je pa zgubil; vsaj se mi do sedaj ni posrečilo dobiti ga uglasbenega. A v Pragi je zbirka mrtvaških pesem (*epicedia*), kjer je en tak „*epicedion*“ ohranjen, z izrečnim pristavkom, da ga je Gallus uglasbil. „*Hexastichon ejusdem (Salamonis Frenclü): Musicis numeris aptatum à Jacobo Händl, Musico clarissimo*. Tu podam ves „*Hexastichon*“ — kajti glasbotvora skoraj ne bo več najti:

*O miserum, hoc tristiqui vitam ducere saeclo
Cogitur in quo sunt omnia plena malis!
Ergo ubi Guilhelmus Pater Opperdofius orbem
Liquerat, Angelici vox fuit ista chori:
Fortunate senex, nostram pete laetius aulam,
Hic tibi jam pridem parta suprema quies.*

To je ona večkrat navedena „*Parentatio in funere D. Guilhelmi ab Oppersdorf, Pragae, 1587*. — Ta grof Oppersdorf bil je grajski načelnik in kamornik cesarja Rudolfa II. —

Inih glasbotvorov dosedaj nisem našel. — Opozarjati mi je pa nektere nepremišljene izjave in lehkomiselnosti, ki bi v knjige ne smele. Tako n. pr. učí česki „Slovník naučný“ 3. del, str. 303, l. rida: „Veškerá jeho sebraná díla vydali tiskem v Anglicku Walsh a Arnold v 50 velikých dilech!“

Dasi je ta trditev gorostasna nepremišljenost, so vendar pri mojem prvem pohodu v Prago z vso resnostjo zavračali me na — njo. Skoraj ni treba pravit, da je to izdaja angleške „Society of Handel“, in da so to dela Nemca Jurija Friderika Händel-na.

Bolj zanimivo pa je to, da je veliki Händel od našega rojaka Handla porabil eno najkrasnejših in tudi naj bolj melodijoznih muzikaličnih mislij iz znanega „*Ecce quomodo moritur*“. Mesto „*et erit in pace memoria ejus*.“ je J. F. Händel nepredrugáčeno porabil v svojem „*Funeral Anthem*“, kot se lahko prepriča vsakdo, komur je na razpolaganje kaka izdaja Händel-nova. V izdaji nemške „Händelgesellschaft“ od l. 1861. koja mi je ravno pri roci, se nahaja „*Funeral Anthem*“ v IV. zvezku, št. 11 in sicer je mesto vpletено pri besedah „but their name (a njih imé). —

Istotako je graje vredna bedastoča, če beremo v Allg. deutsche Biographie (VIII. zvezek str. 346) „geboren zu Krain in Steiermark“ ali pa v Fétis-u „Biographie universelle des musiciens“ i. t. d. (III zvezek, article Gallus) „compositeur de grande mérite, né à Krain, dans la Carniole.“*) O vsem tem nam bo na drugem mestu še obširnejše spregovoriti. —

Popraviti nam je tudi poročilo Dlabacz-ovo in ž njim tudi „Drobtinice o Gallus-u“ (XIV. letn. 4. številka, april 1891. na str. 29) v marsikakem obziru. „*Motetta-Cantata* za 24 glasov in 4 zборе je, kot smo videli iz poročila, oddelek zbirke njegove, „*Opus musicum harmoniarum*“ in sta dva psalma. 149. in 150., ne pa le ena posebej izdana moteta.

„*Harmoniae variae 4 vocum*“ pač ni drugega nič, nego „*Harmoniarum moralium quibus heroica*“ etc. *admista sunt*“ samo da je površno navedena in nad to z napačno letnico. Nastopno, kar navaja Dlabacz je toraj le ponavljanje prvega, isto tako z napačno letnico. Uže davno sem hotel kontrolirati Dlabacza, pa mi ni bilo mogoče, ker ste mi tu le dve izdaji na razpolago, l. 1611 in 1625. Prva je Draudov ročni eksemplar; za vsakim tiskanim listom je en prazen list, na njem pa pripomenki in dopolnitve od Draudove roke. V tej izdaji omenja na str. 1206 „*Sacrae cantiones de praecipuis festis*. i. t. d. 4, 5, 6, 8 et plurium vocum, Noribergae 1597“ in „*Harmoniae variae*“, *Pragae 1591*. Od todi je v drugi izdaji vse to prepisal in sicer nahajam v izdaji leta 1625. Draudove knjige na str. 1614: „*Jac. Handi (sic!) Sacrae cantiones de praecipuis festis*“, i. t. d. kot zgoraj. Da se niti Draudij niti Dlabacz ni potrudil za originali, je vendar jasno; iz tega pa se tudi lahko sklepa, koliko vrednosti da imajo taka poročila. — Na str. 1625. nahajam potem „*Harmoniae variae 4. voc. Pragae. 1591.*“ pri Dlabaczu št. 4. in na str. 1636. *Jac. Handl, 4 voc lib. 3. Harmoniarum moralium*“ i. t. d. *Pragae 1591. Francofurti, ap. Steinium!* To je pri Dlabaczu št. 5. Torej v Pragi je prišla knjiga na svitlo in ob enem je v Frankobrodu tiskana! (Stein*ius*) bil je tiskar!) Tu je izpustil Dlabacz številko 4. pred besedo *vocum*. Konečno nahajam na str. 1638. pri Draudiju: *Jacobi Handelii opera motetarum quae prostant omnia apud Stein, 1610*; pri Dlabaczu št. 6. — Mogoče je, da je Dlabacz porabil še kako poznejšo izdajo; o tem ne morem razsojati. Meni dosedaj ni nobena poznejših znana. Gotovo je pa, da je Draudij s svojimi poročili v „*Bibliotheca classica*“ zelo neklasično postopal, in je zaradi tega nezanesljiv in isto tako brez vrednosti, kot njegovi prepisovalci.

Po Dlabaczu prepisovali so potem i drugi, in tako so ostale napake in nedostatnosti do danes celó po kritičnih knjigah.

Nedostatkov, napak in nesrečnih izjav po vseh knjigah kar mrgoli, in ne pretiravam, če trdim, da jih je več, kot resnice. To vse zavrniti, popraviti in popravke z dokazi podpreti bo naloga obširnejšega spisa.

Bodi mi dovoljeno, tu še nekaj besed napisati o biografičnih drobtinica.

*) To je samo na sebi pač indiferentno, ker si vsak lahko popravi napako; navajam pa te cvete zaradi tega, ker sledi potem v tekstu še več enakih nespametnosti, kojih si pa ne more vsakdo sam popraviti.

Zapuščinskega inventarja, kjer so dopisane njegove zapuščine muzikalije, sem uže omenil. Ondi ima Gallus naslov „kantor pri cerkvi sv. Janeza na Bregu, sedaj Anenska ulica št. 210. Apsida cerkve še stoji, stranske stene so porabljene za hišno prezidavo; v kripti cerkve so sedaj orglje na prodaj.)

Drugi podatki so: pisma in odloki škofa Stanislaja olomuškega, koje sem dobil še-le pri zadnjem posetu v Kromerizu. Ti so:

Zahvalno in darilno pismo za poslane glasbotvore 24./12. 1590., prepisano iz rokopisnega Cod. št. 29, ki slòve: *Copiarium litterarium missilium* i. t. d. z lista 94 b. —

Zahvalno in darilno pismo za poslane glasbotvore 15./11. 1586., prepisano iz rokop. Cod št. 23 ki slòve: *Copiarium litterarium missilium latine conscriptarum etc.* z lista 128 b.

Pismo naročilno, duhovniku Hurtardu v Pragi, da naj Gallu izplača denar, kojega bo prinesel sèl; z lista 139 b istega kodeksa.

Najzanimivejši je pa prepis odpustnega dekreta iz Cod. št. 70 (*Copiarium litterarum patentium omnis generis* i. t. d.) od l. 1570 — 1591, z lista 217.; „*Testimonium fidelis servitii et demissionis ex Aula Jacobi Handeli Carnioli Musici.*“

Zanimivo je, da se v istem kopijaru na str. 87 odpušča nek „Michael Restel, Carniolus, tenorista, in sicer „*consanguineorum et patriae visendae desiderio ducto!*“ Omenja našega rojaka tudi prošt praški, pesnik B. Pontanus a Breitenberg, v predgovoru knjige „*Patria, poemata sacra*“ kjer pravi, da je one latinske stihe, *ex tempore* napravil, koje je potem Gallus uglasbil povodom smrti opata Gašperja v Zabrdovicah.

Preostajajo nam le še podobe Gallus-ove.

Prva je rezana v les, zelo značilno risana, in je iz leta 1590.

Druga je tudi v les rezana, a slabejša; pod njo je 18 nemških stihov; l. 1593.

Tretja je posnetek po prvej, v baker rezana od Berke, a še slabejša kot druga. Berka je dobro staro podobo modernizoval; vse na njej je nekako zlizano, obraz je preveč pomlajen.

Toliko torej ob kratkem o mojih drobtinah o Gallus-u; kedar bodo vozli med posameznimi dogodki razvozlani, podal bom lahko svetu obširnejšo biografijo. —

Cerkvena glasba mora biti sveta.

Pri občnem zboru „Cecil. društva“ solnograškega dné 29. dec. 1890 imel je prefekt študij, g. dr. Hofmann cerkveni govor, v katerem je jako poljudno in prepričevalno obravnaval tvarino: Cerkv. glasba mora biti sveta, kajti svet je kraj, na katerem se vrši, svete so besede, sveto je dejanje (maša) in sveta je svrha. Mil. škofa, dr. J. Katschthaler-ja „k. m. Vierteljahrs-Schrift“ (1. sn. 1891) piše o ti propovedi, da bi bilo želeti, da bi jo slišali tisoč in tisoč ljudi — marsikateri predsodek in marsika-

tero ostro in nespametno govoričenje proti „cecilijanstvu“ bi potem ponehalo. Prav zato jo tu podamo svojim bralcem, dasi tudi vemo, da mrtva črka manj zdá, kot živa beseda. Za rek izbral si je bil g. govornik besede ps. 92, 5.: „Hiši tvoji se svetost spodobi, o Gospod, na večne čase.“

V mučeniških legendah prvih krščanskih časov beremo naslednjo dogodbo: Blagomisleč mladenič, ki je bil še pagan, pride nekdanj v rimski okolici blizo neke katakombe, t. j. blizo enega onih častitljivih krajev, kjer so v prvih krščanskih časih naši sovorniki svoje drage mrtve pokopavali ter v nevarnostih preganjanja službo božjo opravljali. In tu čuje oni mladenič iz daljave milo petje, katero se mu je dozdevalo kakor glasovi z nebes. Skrivnostnega pomena besedi sicer ni razumil, toda srce njegovo je bilo toliko prevzeto onih melodij, da je le-to petje povzročilo, da je paganski mladenič postal kristjan. — Kaj pa je bilo to nebeško petje? Bilo je petje kristjanov, ki so obhajali svete skrivnosti. In v resnici je bilo sveto petje, ker je dovedlo pagana k spoznanju in čiščenju edinega pravega Boga. — Gotovo bode nam toraj z pomočjo božjo koristilo, ako najpotrebnejšo lastnost cerkvene glasbe, t. j. njeno svetost učimo. Predmet bodi nam toraj: cerkvena glasba mora biti sveta. To sprevideti ni težavno: kajti svet je kraj, kjer se glasba glasi; svete besede, katere naj cerkveno petje le poudarja; čez vse sveto je dejanje, katero naj cerkv. glasba poveljuje, in sveta tudi svrha, ki jo ima katoliška cerkev, kadar rabi glasbo pri službi božji. — Sv. Cecilija, varuhinja sv. cerkv. glasbe, prosi za nas!

I. Cerkevna glasba mora biti sveta; kajti svet je kraj, kjer se vrši. V prvih bukvah stare zaveze (Gen. 28, 11. i. d.) beremo to-le dogodbo: Mladi očak Jakob je bežal pred razsrjenim bratom Ezavom ter po trudapolnem potovanju zvečer se vlegel pod milim nebom k počitku; na trd kamen je položil k počitku svojo glavo in zdaj je imel prečudne sanje: Videl je lestvo stoječo na zemlji in s konico dotikajočo se nebes; angeli božji pa so hodili gori in doli po nji in Gospod Bog je stal vrh lestve tej obljubil revnemu ubežniku božjo svojo obrano in bogat blagoslov. Jakob, zbudivši se iz sanj, se prestraši ter pravi: „Kako strašan je ta kraj! Tukaj ni družega, kakor hiša božja in vrata nebeška; kajti „resnično, Gospod je na tem kraju.“ Svetega strahu prešinjen vstane Jakob in daruje Bogu. — Predragi! Kaj nam predočuje ta povest? Nedvoumno ste že uganili. Če je Jakoba sveti strah prevzel radi svetosti kraja, na katerem se mu je bil Bog v sanjah prikazal in je angele gori in doli hoditi videl: o kako sveta je potem vsaka hiša božja katoliške cerkve! Da moremo odpreti oči duha, v resnici bi videli angele božje, ki prihajajo in odhajajo molit Gospoda angelov, pravega in živega Boga v zakrametu sv. Rešnjega Teleša. Videli bi nebesa odprta in nebeškega Očeta na vsako cerkev gledati z največim dopadajenjem, ker se v vsaki katoliški cerkvi v resnici nahaja Oni, o katerem je Oče nebeški sam pričal: Ta je moj ljubeznjivi Sin, nad katerim imam vse dopadajenje. O katoliški cerkvi veljajo popolnem besede: Resnično, Gospod je na tem kraju! Tu ni družega kakor hiša božja in vrata nebeška. V katoliški hiši božji

je Jezus Kristus resnično in bistveno navzoč v presv. zakramentu; tu nam teče oni neusahljivi vir milosti, ki nam odpira nebesa. Resnično: kako strašan je ta kraj! Kako mora toraj vse, kar se v katoliški cerkvi godi, polno biti svetega strahu in spoštljivosti do Gospodarja te hiše. Glejte, vse je sveto v hiši božji: svet je altar; posvečene so posode, ktere rabi mašnik; sveta so oblačila, s katerimi se ogrinja; sveta je voda, s katero se pri vstopu v cerkev kropite; svete so podobe, dà, celo stene cerkvene so svete, kajti vse je blagoslovljeno in posvečeno po roki škofovi ali mašnikovi. Prav zato je tudi potrebno, da je glasba, katera se v cerkvi glasi in katera bolj, kakor vse drugo na nas vpliva, sveta; in ker se ona ne dá blagosloviti ali posvetiti, kakor druge vidljive reči, zato mora po vsi svoji vsebini, v vsih melodijah, nekaj svetega in nebeškega v sebi hraniti; ona mora biti primerna bivališču božjemu in svetosti hiše božje, kakor se je sv. oče Pij IX. v pismu z dné 16. dec. 1870 izrazil. Dà, kolikor je mogoče, mora cerkv. glasba podobna biti radostni pesmi sv. angelov in drugih izvoljenih božjih, ki v nebesih stojé pred prestolom Jagnjeta božjega in ga globokim spoštovanjem pozdravljajo: Svet, svet, svet je Gospod vojskinih trum; nebesa in zemlja so polna njegovega veličastva.

Zdaj pa sodite sami: Ali bi se ne onečastila hiša božja, ako bi se v nji glasila taka glasba, ki je popolnem svetna, ki bi se morda enako dala poslušati v gledišči ali celò na plesišči? In ako bi tudi takim melodijam podložili svete besede — posvetna ali poltena melodija bi že sama ob sebi oskrnila hišo božjo. Pojasnim si to z navadnim izgledom: Mislite si, da bi se na dvoru našega cesarja pela pesem, koje melodija je vzeta od pesmi, ki zasmehuje vladarja, in podložnike celò k uporú zoper njega hujska. Bi se li že samo popevanje te melodije navzlic lepemu patriotičnemu tekstu ne smatralo in kaznovalo kot razžaljenje veličanstva? Gotovo! — Ali toraj ni razžaljenje božjega veličanstva, ako se v cerkvi čuje melodija, katera sicer morda ima kak svet tekst, melodija sama pa je vzeta od lahkomiselné, ali celò nesramne pesmi, katera se prepeva po krčmah, v glediščih in še hujših krajih ter podanike Gospoda nebes in zemlje k uporú in izdajstvu nebeškega kralja, t. j. k lahkomiselnosti, samopašnosti, podlosti in grehu zapeljuje?! Da, vsaka glasba, katera nas na posvetno opominja, katera duhá, namesto k prestolu božjem, iz cerkve v gledišče vodi, — taka glasba oskruni sveti kraj, hišo božjo, kateri se spodobi svetost na vse veke.

2. Cerkv. glasba pa mora biti sveta še iz drugega vzroka; ona mora biti sveta, ker so besede svete, okoli katerih se melodija ovija kot njihova krasna obleka.

Ko je Bog na Sinajski gori izraelskemu ljudstvu deset zapovedi dal, bil je ves hrib z gostimi oblaki pokrit; strele so švigale iz njih, strašen grom je zemljo stresal, tako da so Izraelci vsi prestrašeni k Mojzesu klicali: „Ti govòri z Gospodom“; kajti niso imeli poguma izmisliti si besede, da bi je vseoblastnemu, svetemu Bogu govorili. — Predragi! Ako pomislimo neskončno veličastvo našega Boga, ki je med nami; ako si

predočimo svoje grehe in njih strogega sodnika, tedaj mora naše srce biti polno sličnih čutil, kakoršnih so bili Izraelci ob Sinajski gori. To je previdela sveta katoliška cerkev, izvoljena nevesta Jezusova, katera je brez grbe in madeža, in prav zato je nam položila besede na jezik pri onih najsvetejših dejanjih, pri katerih tako prisrčno z Bogom občujemo. Predpisala je namreč za bogoslužbena dejanja popolnem določene molitve in besede, katere so večinoma iz sv. pisma, tedaj iz ust božjih, vzete. Da pa te sv. besede tem presrčneje izgovarjamo, je je sv. cerkev v glasbo oblekla, da so srca naša po melodiji tem bolj navdušena in da s tem več gorečnostjo Boga molimo. Če toraj glasba svete besede, rekel bi, kakor krasna obleka obdaja in je še slajše pred božji prestol postavi, ali potem ni potreba, da je glasba sveta? Gotovo. Ali kaj porečete, ako bi kdo kip neomadežane Matere božje z obleko razuzdane gledališčine igralke ali nesramne plesalke obdal? Razsrdilo bi Vas in to po vsi pravici. Kaj naj si pa Bog misli, če se mu najsvetejše besede n. pr. sv. maše, katere so večjidel iz sv. pisma vzete, z lahkonomimi melodijami ovite, kakor z nesramnim krilom oblečene, pošiljajo? Pomislite le sami: Kadar s *Kyrie eleison*-om usmiljenja radi svojih grehov prosimo, ali bi marveč ne bilo zasmehovanje, ako bi te resnobne besede imele vetrast ali celo nesramen napev? Ali kadar v „*Agnus Dei*“ ponižno prosimo: Jagnje božje, ki odjemlješ grehe sveta, usmili se nas in daj nam mir; ali bi se ne glasilo kot zasramovanje, ako bi te besede spremljevala poskočna, mehkužna in nasladna melodija? Mari ni *Gloria in excelsis Deo* natančen snemek onega nebeškega veselja, ki se je nekdan nad Betlehemskim pašnikom glasilo, ki pa se je nezmerno ločilo od hrušča in trušča na plesišči? Tudi *Credo*-melodija mora biti taka, da z njo svojo sveto vero z večim prepričanjem spoznavamo. Petje *Sanctus*-a naj izraža ono globoko spoštovanje, s katerim angeli in svetniki Bogu neprenehoma kličejo: „Svet, svet, svet“. *Benedictus* po povzdigovanji bodi tak, da naša srca s sveto radostjo napolnjuje in mi na altarji navzočega Izveličarja iz dna srca pozdravljamo: „Češčen bodi, kateri pride v imenu Gospodovem!“ Ako glasba s takimi mislimi in čutili um in srce navdaja, tedaj stoprav se vjema z onimi svetimi besedami, ki je rabi, tedaj stoprav sme stopiti pred prestol božji, ki ga je Najvišji med nami postavil na onem častitljivem kraji, kateremu se svetost spodobi na vse veke.

3. Toda najvažnejšega vzroka, radi katerega mora cerkvena glasba sveta biti, Vam, predragi, nočem dalje pridržavati. Vprašajmo se: „Kdaj, o katerem času in v katerih okolinostih naj se glasba v cerkvi rabi?“ Sami že veste, da se glasba v katoliški hiši božji rabi le pri svetih dejanjih. Ker pa ni mogoče, da bi tu vsa ta sveta dejanja razpravljaj, naj zadostuje, da samo o sv. maši govorim, in rečem: Ker se glasba zlasti pri sv. maši rabi, zato je neobhodno potrebno, da je sveta, presveta. Odkar solnce zemljo obseva, ni ga še bilo svetejšega in strašnejšega trenutka, kakor je bil oni, ko je Sin božji na križi visel in umrl. Da to prav razumimo, pomislimo nekoliko, kaj da se je takrat godilo. Gosta, prečudna tema je pokrivala zemljo, tako da je pagansk modrijan zaklical:

„Ali zdaj umira kak bog, ali pa se bode svet podrl“. Zemlja se je tresla, na gori Kalvariji so skale pokale, grobovi so se odpirali ter vračali svoje mrtve. O, da smo bili takrat navzoči, da smo videli Izveličarja, vsega z ranami pokritega! Da smo slišali njegov mili klic: Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil? Da smo videli, kako je svojo presveto glavo nagnil in umrl; da smo se z lastnimi očmi prepričali, kaj so naši grehi povzročili: o, gotovo bi bili, kakor mnogi izmed židovskega ljudstva, na prsi trkali in so žalovali z Marijo in Janezom. Predragi kristijanje! — Kaj bi si bili mislili, kaj čutiti, ako bi bili židje, kateri so Kristusa križali, vsemu zasmehovanju in sramotenju še to pridali, da bi bili pred očmi umirajočega Sina božjega razuzdano plesno glasbo napravili? Srce Vaše bi bilo vskipelo svete jeze, in to po vsi pravici! — Zdaj pa dobro pazite: Naša sveta vera nas uči, da se pri sv. maši vse to godi, kar se je nekdam na križi na Kalvariji godilo. Isti Sin božji se daruje na altarji, ki je nekdam na križi svojo predrago kri prelil v odpuščenje naših grehov. Razloček med daritvijo na križi in daritvijo na altarji je, kakor sv. zbor Tridentski nas uči, edini tá, da se je strašna daritev nekdam krvavo vršila, zdaj pa se Kristus nič več krvavo ne daruje, toda isti Kristus dela popolnem isto, kar je za nas storil na križi. Zató pravi sv. Ambrozij: „Kristus sam se zdaj daruje po službi mašnikov, on, ki se je takrat na križi daroval“; in cerkveni očak sv. Krizostom pravi naravnost: „Na altarni mizi leži Kristus umorjen“. Učil se je tega od sv. aposlola Pavla, kateri je Korinčanom (I. Kor. 11, 26) pisal: „Kolikorkrat boste jedli od tega kruha in pili iz tega keliha, boste oznanovali smrt Gospodovo“.

O kako sveta je tedaj daritev sv. maše! Ni ga svetejšega dejanja na vsem svetu od obhajanja sv. maše; in prav zato je sv. katoliška cerkev vse porabila, da se ta daritev tudi prav sveto obhaja. Bogu so posvečeni njeni mašniki, posvečeno je skoro vse, česar se mašnik pri ti sveti slovesnosti dotika in kar nosi na sebi; zidali so najveličastnejše hrame božje, da se v njih ta daritev kolikor mogoče dostojno in sveto opravlja; človeške umetnosti so vse storile, kar je v njih moči, da poveličujejo to daritev.

Toda nobena izmed vsih umetnosti ni tako tesno zraščena s sveto daritvijo, kakor glasba. Glasba poje, kar mašnik moli; glasba to nadaljuje, kar mašnik prične, n. pr. Gloria, Credo; in navadno se nijedna beseda več ne poje, katere bi Bogu posvečeni mašnik ali njegov strežnik v svetišči pri altarji ne molil. O kako sveta mora torej glasba biti, ki je v toliko tesni zvezi s sv. daritvijo! — Vprašam tedaj: Ali se ne nahajajo v veliki zmoti oni kristijanje, kateri zaničujejo in zasmehujejo ono glasbo, ki jim ne daje one nasladne zabave, kakoršne si želé? Kaj? Ondi naj bi iskali kratkočasnosti in zabave, kjer Kristus ravno isto dela, kar je takrat storil, ko se je zavoljo naših grehov na križi daroval?! Smé-li glasba le količkaj posvetnega na sebi imeti, če je njen namen, poveličevati presveto daritev, sveto mašo? Ako bi nam bilo dano, Izveličarju gledati v umirajoče oko, brati z njegovega obraza neizrekljive muke njegovega presvetega srca: katerih in kakošnih pesmi bi si tu želeli? Svetih

ali posvetnih? Takih, katere nas h kesanju silijo, ali takih, katere nas k nasladnosti vabijo, katere naše misli od križa proč k posvetnemu veselju vlečejo? O gotovo le svetih pesmi, svete glasbe bi si želeli! — glasbe, katera nas le s svetimi mislimi, s svetimi čutili, s svetimi sklepi in s svetim kesanjem navdajati more; kajti le svetost se spodobi onemu svetemu kraju, kjer se opravlja „*tremendum sacrificium*“, t. j. strašna daritev, kakor Tridentski zbor sv. mašo imenuje.

In ako cerkvena glasba take učinke proizvesti more, potem tudi doseže svoj namen, svojo sveto svrho, za kojoj jo je sv. katoliška cerkev odločila.

4. Katera pa je ta sveta svrha? To naj Vam pové papež Janez XXII.: „Cerkvena glasba naj vernike k pobožnosti pripravlja in srca molivcev mlačnosti varuje“. In veliki cerkveni učenik, sv. Tomaž Akvinski pravi (Sum. theol. II. 91. a. 2): „Glasba se v cerkvi rabi, da človeška srca k Bogu povzdiguje in za Boga navdušuje“, in skoro z istimi besedami cerkveni zbor Tridentski navaja svrho cerkvene glasbe, ko pravi (Sess. XXII. c. V. de sacrif.): „Vse, s čemer je cerkev daritev sv. maše obdala (torej v prvi vrsti tudi glasba), je urejeno, da se duh vernikov k premišljevanju v sv. daritvi skritih, vzvišenih reči vzbuja“. Ali pa ima posvetna glasba lastnost, da doseže to vzvišeno svrho? Nikakor in nikdar! Prav nasprotno učini ona. Ona odvraca naše misli iz hiše božje proti svetu, à jih ne obrača kvišku, k Bogu. Ne da bi naša srca s kesanjem napolnjevala, marveč ja za posvetno veselje še bolj unema. Ako hoče torej cerkvena glasba doseči svojo vzvišeno svrho, ki ji je postavljena, potem mora biti tudi sama sveta. Da bode vredna veličastnega dejanja, ki ga ima poveljevati, tedaj mora zopet sveta biti. Da ne bode smešila onih svetih besed, katere spremlja, mora biti sveta; in da se smé glasiti v hiši Najsvetejšega, mora pred vsem sveta biti. Kje pa se nahaja taka sveta glasba? Edino le v sveti katoliški cerkvi. Svetost je toliko potrebna lastnost prave cerkve, da bi brez tega znamenja nikakor ne mogla biti cerkev Kristusova; prava cerkev ima Najsvetejšega za svojega ustanovitelja; milijone in milijone svetnikov šteje za svoje otroke, in do konca dni bode svoje ude k svetosti napeljevala.

Kdo more tedaj gotovejše razsoditi, katera glasba da je sveta, kakor sveta cerkev sama. Ker pa sv. cerkev od prvih krščanskih časov začlenši noter do našega slavno vladujočega sv. očeta Leona XIII. po cerkvenih zborih in ukazih n. pr. koralno petje vedno priporoča — mari to ni velikanska predrznost, ako kdo to pravo cerkveno petje načeloma zaničuje ter zametuje češ, da ni več za naš čas? Bi-li se ne smelo reči, da tak ošabnež hoče sveto nezmotljivo cerkev poučevati in mojstrovati, da je tedaj taka trditev zlobna prevzetnost? — Katera glasba je torej sveta? Ona, katera določbam in ukazom svete cerkve ustreza; vsa glasba pa, katera se ne drži cerkvenih določb in je oholo prezira, nosi na čelu vtisnjen nezmotljivi znak posvetnosti in nesvetosti.

Zdaj pa čujte in dobro premislite! — „Cecilijino društvo“ je prevzelo prav to nalogo, da cerkvene določbe, dotikajoče se cerkvene glasbe,

kolikor mogoče natančno spolnuje. Zato ono hoče le latinske pesmi pri onih svetih dejanjih, pri katerih jih sv. cerkev zahteva; ono poje vse, kar cerkev zahteva, da se poje; ono ne rabi glasbenih instrumentov, kadar je sv. cerkev prepoveduje; ono skuša vse posvetno, nesveto in gledališčno iz cerkve odpraviti. Zato pa je Cecilijino društvo v malo letih svojega obstanka še toliko storilo za posvečenje hiše božje in je radi tega pri sv. očetu Pij IX. in Leonu XIII. največje priznanje našlo ter od nju mnogo bodrila prejelo. Torej je za vse, katerim je čast božja in blagor duš pri sreci, sveta dolžnost, to društvo kolikor mogoče podpirati in skrbeti, da se razcvita in rase Bogu na čast in neumrjočim dušam v blagor. In če se, kakor pri vsakem človeškem delu, tudi v naporih Cecilijinega društva, kake nepopolnosti pritaknejo, potem moramo gledati, da ne bodemo dobre stvari radi tega grdili, marveč po svojih najboljših močeh si prizadevati, da se pomanjkljivosti in nepopolnosti odstranijo. Naj bi torej v prvi vrsti oni, kateri kot nada sv. cerkve dozorevajo, naj bi zlasti kandidatje duhovskega stanu smatrali za svojo sveto dolžnost, dà, za svojo srčno stvar, iz vse moči delati na to, da se v sveti hiši Gospodovi glasi edino sveta glasba!

Le še kratka beseda Vam, katoliški cerkveni pevci! Kako vzvišena je Tvoja čast, katoliški cerkveni pevec! Ako si šteješ v največo čast, da smeš peti pred Nj. veličanstvom, pred cesarjem; o koliko neizmerno večje je odlikovanje, da Ti je dano prepevati v dvoru kralja vsih kraljev, pred prestolom božjim vpričo angelskih trum! Cerkevni pevec more dalje opravljati nekako apostolstvo; s svetim, pobožnim petjem more pomôci, da se duh vernikov k Bogu povzdigne, da se njih srea s svetimi mislimi, nebeškimi željami in sklepi napolnijo! Kako čist in pristen pa mora biti njegov namen: Bogu dopadati, à ne ljudem! Pred vsem, katoliški cerkveni pevec, ne pozabi opomina cerkvenega učenika: „Kar usta pojó, tega bodi tudi srce polno; da zamoreš sveto peti, treba, da sveto, t. j. v resnici krščansko živiš“.

Ako boste, katoliški cerkveni pevci, s tako čistim namenom, s pobožnim sreem peli Bogu na čast in dušam v blagor; ako bodete vsi, krščanski poslušalci, po svojih močeh sveto cerkveno petje gojili in podpirali, potem boste kedaj vredni poslušati ono krasno petje, o katerem sv. Pavel pravi: „Nobeno uho ni slišalo, kar je Bog onim pripravil, ki ga ljubijo“.

Naj sv. devica Cecilija, katera s drugimi sv. devicami v nebesih za Jagnjetom božjim hodi in ono divno pesem prepeva, katero le čisti morejo peti, naj sv. Cecilija, mogočna zavetnica svete cerkvene glasbe nam vsim milost izprosi, da bodemo Jagnje božje tu na zemlji s svetim petjem častili in ga kedaj ondi gledali in preslavljali na vekov veke. Amen.

D o p i s i.

Iz **Ljubljane**, Tristoletnica Jakoba Gallus-a. Dne 12. julija t. l. je bilo ravno 300 let, ko je naš slavnoznan rojak, cerkveni skladatelj Jakob Gallus zatisnil oči. Ta tristo-

letnica njegove smrti praznovala se je dozdaj le v stolni cerkvi ljubljanski omenjeno nedeljo po dokončanem govoru preč. g. P. Klinkowströma, kjer so peli krasno mašo njegovo, nedavno najdeno v licejski knjižnici ljubljanski. Maša je 6glasna (2 soprana, 1 alt, 2 tenora in 1 bas) in večinoma v slogu „poliphonije“ sestavljena. Vsak glas samostojno nastopa in se pregiba; zato je pa tudi izpeljava težka; to vsakateri vé, ki se peča s tako glasbo. Po dokončani odpeti maši sem si mislil: Gospod Foerster in njegov pevski zbor (okoli 50 pevcev in pevk) sta nalogo svojo izvrstno in gotovo tudi v občno zadovoljnost rešila; kaj takega nisem še slišal, odkar sem bil v Gradcu leta 1876. pri šestem občnem zboru Cecilijinega društva. (Tudi letos bo v Gradcu 24., 25. in 26. avgusta zopet takšno zborovanje, kjer se bodo slišali krasni umotvori. Naj bi se jih veliko udeležilo teh predavanj!)

Maša je napravila velik vtis na mene in na vse, kateri ljubijo pravo cerkveno glasbo. Bilo je, kakor bi poslušal lep govor, ko človek želi: O da bi le še ne nehal!

V tej maši je veliko lepote, vendar pa mi je najbolj ugajal in me očaral pri „gloria“: „Cum sancto Spiritu in gloria Dei Patris. Amen.“ Zlasti „amen“ učinil je velikanski vtis. Bil sem — odkrito govorim — do solz ginjen. Podil pa so se tudi glasovi, kakor valovi, kedar je velik vihar, katerega sem letos skoraj dva dni poskušal.

Krasna sta bila tudi: „Et incarnatus est (homophon, poprej seveda je bila poliphonija) in „non erit finis.“

„Benedictus“ kakor tudi „Kyrie“ sta bolj mirno in pobožno sestavljena.

Ko so peli „Agnus Dei“, mislil sem si: Da bi le še kaj časa trajalo.

Naj bi se ta maša večkrat ponavljala. Želeti bi bilo le, da bi se bil „introit“ ponavljal, „communio“ ne recitiral in „graduale“ ves koral spel, (prvi verz se je zopet recitiral). Sploh se je opazilo, da je g. pevovodja pozornost bolj obračal na Gallusovo mašo, ne toliko na koral.

Vendar vsa čast g. Foersterju in njegovemu pevskemu zboru, Jakobu Gallus-u pa večni mir in pokoj!

P. Angelik Hribar.

Razne reči.

— XIII. občnega Cecil. zborovanja v Gradcu dne 24., 25. in 26. avg. t. m. (ki smo ga že v 6. šte. C. Gl-a obširneje omenili) se bode baje več slovenskih cecilijancev udeležilo. Vspored zborovanja je našin bralcem že znan. Treba še, da izvedo pogoje udeležbe, kakor je v. č. g. prelat Alojzij Karlon, načelnik pripravljavnega odbora, po časnikih razglasil. Tě-le so: Občno zborovanje obsega: 1) Službo božjo; 2) zborovanje društvenikov samih; 3) slavnostno zborovanje; 4) zabavno shode. — Služba božja je, kar se samo razume, vsakteremu brez vstopnice pristopna; zborovanj društvenikov samih se sunejo le udje Cecil. društva udeležiti in velja društvena sprejemnica za vstopnico. Slavnostnega zborovanja in zabavnih shodov se lahko vsak udeleži, kdor si kupi vstopnico kot udeležnik. Taka vstopnica (Theilnehmerkarte) stane: 1) za neude 1 gl. 80; 2) za društvenike 1 gl.; 3) za društvenike, ki so ob enem pevovodje in organisti, 60 kr. — Vstopnica se glasi na imé. Kdor zgoraj omenjeni znesek pod napisom: Buchhandlung „Styria“ in Graz pošlje, dobi vstopnico po pošti; kupi se pa tudi lahko v Gradcu pri trgovci z muhalijami g. Karl Tendler-ji do 26. avg. kot zadnjega dne zborovanja. Kdor si želi stanovanje že naprej preskrbeti, naj naznani to bukvarni „Styria“ vsaj do 15. avgusta; le-ta mu pošlje ali pa izroči karto za stanovanje. Tudi karte za banket se dobivajo v bukvarni „Styria“ ali pri K. Tendler-ji proti plači 1 gld. 20 kr. za kuvert. Banketne karte se po banketu restavratérju mestu denarja izročé. Znižanih cen za vožnjo po železnicah ni bilo mogoče dobiti.

— O binkostih t. l. imeli so profesorji avstrijskih učiteljskih na Dunaji svoj prvi shod. In tū je znani vodja dunajskega pedagogišča, dr. Hannak predlagal, naj se na učiteljskih učna tvarina omeji; da igranju na klavirji in orglah tudi ni prinesel ta gospod, razume se samo ob sebi. Ministerstvo za pouk in bogočastje je stovrap pred malo meseci v hvalevrednem razglasu opomnilo šolske oblasti na žalostno stanje cerkvene glasbe v današnjem času ter zaukazalo skrbeti za to, da se zboljša. Ker je cerkvena glasba na tako nizki stopnji, je-li torej umestno, mero glasbenega izobraževanja bodočim učiteljem-pevovodjem z omejitvijo orgljanja le še bolj krajšati? Ako se ima, kakor ministerski razglas po pravici zahteva, v prihodnje po cerkvah vokalna glasba bolje gojiti, potem morajo tudi orgle do večje veljave priti in prav zato bi se moralo po učiteljskih pouk v orglanji še bolj razširiti.

Pridana je listu 8. in 9. šte. v. prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gujezda**. — Odgovorni vrednik glasb. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.